

Ontologický anarchismus: jazyk ptáku

(verejná prednáška s diskusiou)

18. august (pondelok) 2025 o 16:00

Filozofický ústav SAV, v. v. i.

4. poschodie (zasadacia miestnosť č. 94)

Klemensova 19, Bratislava

Tereza D. REICHELOVÁ

Filozofická fakulta Univerzity Karlovej v Prahe

Richard ŠTAHEL

Filozofický ústav SAV, v. v. i.

úvodné slovo

Bio:

Tereza D. REICHELOVÁ je doktorandkou na Ústavu politologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Ve svém dizertačném výzkumu ohledává možnosti postmoderní a premoderní epistemologie, která by nevycházela z moderního substanciálního dualismu, ale stavěla na jednotě těla a mysli, lidí a přírody. Zdroje pro nové vědecké paradigma pak paradoxně nenachází v akademické tradici, ale v monistických hnutích, kterým jde o poznání jako nedílnou součást praxe: v boji za bezpečné domácí porody, v komunitách domškoláků a sebeřízeného vzdělávání, v terapeutickém směru opírajícím se o polyvagální teorii nebo například v organickém a permakulturním zemědělství. Na základě své diplomové práce **Zelená svoboda: možnosti neantropocentrické emancipace** napsala román **Acheron**, který vyjde příští rok v nakladatelství Host. Mimo akademickou a literární činnost pracuje pro festival dokumentárních filmů Jeden svět a je členkou kolektivu spravující svépomocnou dílnu Bike kitchen Praha.

Anotácia:

Ať už jde o patriarchát, kolonialismus, průmyslový imperialismus vůči přírodě nebo racionalistickou vědu, stále více lidí se shoduje, že problém s těmito ústředními aspekty moderní společnosti tkví v ontologicko-epistemologické rovině: v substanciálním dualismu. Na všech frontách, ať už ve vědě nebo mimo ni, tak dnes můžeme pozorovat kosmologický zápas člověka o jeho místo v přírodě: snahu stát se opět její součástí, stát se opět zvířetem, jak říká David Abram. Jenže co to prakticky znamená? V roce 2003 vzniklo ve Spojených státech tzv. hnutí zeleného hermetismu, které si vytklo za cíl přijít s novým vědeckým paradigmatickým pro éru ekologického rozvratu a na jeho základě se pokusit o formulaci nové strategické sociální teorie. Jeho hlavní teoretici, postanarchistický filozof Hakim Bey a mág a učitel Christopher Bamford, přišli s tezí, že monistická ontologie především proměňuje naše pojetí jazyka. Zatímco substanciální dualismus předpokládá možnost opírat se v komunikaci o nezávislé pojmy, které jako by se nad námi vznášely napříč časem a prostorem v jakémisi éteru, hermetický jazyk je zcela vázán na konkrétní dialog, protože jazyk je jen aspektem holistické, tělesné zkušenosti. Tím, co podle nich nese a legitimizuje běžné dualistické pojetí jazyka a tedy moderní vědu, je strach. Ztratili jsme, tvrdí, důvěrný vztah se světem, sebou navzájem i sebou samými. Pokusím se tak ukázat, že právě otázka důvěry je naprosto klíčová pro hledání nových možností postmoderní vědy a politických strategií. Nikoli náhodou sociální ekolog Murray Bookchin nařknul Beye, že mu jde jen o jakýsi life-stylový anarchismus, ale že se ekologické hnutí musí opřít o pevnější, nezávislejší principy než osobní vztah ke světu a vlastnímu tělu. A jejich spor, zda je nyní potřeba hluboká ontologická proměna konkrétních lidí či celospolečenské politické hnutí navazující na levicový koncept emancipace, podle mě leží v jádru dnešních společenských debat.

Přednáška sa koná v rámci programu **Erasmus+ Ph.D. Short-Term Mobility** a s podporou grantu **VEGA 2/0072/21:**

Úlohy politickej filozofie v kontexte antropocénu.